

POLOKALAMA TAIMI FAKAMAMAHI 'A
E CARITAS AOTEAROA 2014

'Mafoa e 'ata 'o e 'amanaki lelei

 Caritas

AOTEAROA NEW ZEALAND

The Catholic Agency for Justice, Peace & Development

Lenten Reflection Programme 2014

PO Box 12193, Wellington 6144
Aotearoa New Zealand
www.caritas.org.nz

ISSN 2253-3419 (Print)
ISSN 2253-3427 (Online)

ISBN 978-0-908631-66-7 (Print)
ISBN 978-0-908631-67-4 (Online)

Tongan version:
English version:

Langi Paasi
David Nonu, Lisa Beech,
Fr Albano Da Costa SVD, Patricia Lynch,
Maria Sinnott, Martin de Jong

Te Reo Māori version:
Tokelauan version:
Samoan version:

Piripi Walker
Eneliko Tovio
Savelina Kasiano

Pasifika programmes coordinator:
Te Reo Māori oversight:
Additional advice and input:
Illustrations:
Design:

David Nonu
Te Rūnanga o te Hāhi Katorika ki Aotearoa
Pā Mikaere Ryan
Tamāriki Ferguson
Rose Miller

The Caritas Aotearoa New Zealand Lenten reflection programme is available in English, Te Reo Māori, Tokelauan, Samoan and Tongan language versions

*This programme is a contribution to the
New Zealand Diversity Action Programme*

'MAFOA E 'ATA 'O E 'AMANAKI LELEI'

Tu'itapu Falakiko: Inaugural homily, 19 Ma'asi 2013

Ko e fakahinohino ki hono ngāue'aki 'o e polokalama 'a e Caritas 'i he taimi fakamamahi'

Kuo toe ui kitautolu ke tau kaungāmo'ui mo vahevahe 'etau tui' mo e kakai 'o e komiuniti' pē 'ātakai 'oku tau 'iai'. Ko e taimi fakamamahi 'oku' ne 'omai 'a e faingamālie ke toe fakaloloto ange ai 'etau tui' mo mahino'i 'a 'etau tui' 'aki 'etau fakalaululoto mo fakakaukau ki he ngaahi kosipeli 'o e taimi fakamamahi'.

Ke tau lotu 'aki 'e Folofola 'o e taimi fakamamahi'

'O fakatefito he ngāue 'a e polokalama 'o e taimi fakamamahi 'a e Caritas' ke tau vahevahe mo fakalaululoto 'i he ngaahi kosipeli 'o e uike 'e ono taimi fakamamahi' 'i he founa 'a e lectio divina, ko e lea faka-Latina ko hono 'uhinga' ko e "Lautohi mo e 'Eiki'". 'I he founa lotu ko eni' hili hono lau 'o e kosipeli 'uluaki' pea fakaafe'i 'a e kulupu' ke' nau vahevahe e konga pē fo'i lea ne ongo makehe kia kinautolu 'i he folofola'. Hili ia' pea toe lau 'a e folofola pea toe hoko atu e vahevahe'.

Koe fakalaululoto ki he kosipeli'

'I he fakakaukau mo fakalaululoto ki he kosipeli', 'oku 'omi he'e polokalama' 'a e ngaahi kaveinga ke' tau vahevahe ai. 'Oku fakatefito ia ke' ne tokoni'i kitautolu ke tau mo'ui 'aki e kosipeli' – ke tau vahevahe 'etau tui mo 'etau 'ofa ne foaki mai 'e he 'Otua'. 'I he konga ko eni' 'oku fiema'u 'e he ngaahi kulupu' ha faingamālie ke fakaloloto ange 'enau mahino'i 'a e ngaahi kosipeli', kae pehē ki he ngaahi fakahinohino fakasōsiale 'a e Siasi' pea mo hono ngāue'aki 'e he Caritas pea pehē ki he'enau mo'ui faka'aho'.

Ko e ngaahi nautau kehekehe ne ngāue'aki ki he fa'u 'o e polokalama ko eni'

'I hono teuteu'i 'o e polokalama 'o e ta'u'ni, ne ngāue'aki 'e he Caritas Aotearoa' ne ma'u ia mei he:

- Tu'itapu Falakiko: Inaugural Homily, 19 Ma'asi 2013;
- Ngaahi ngāue mo e polokalama 'a e Caritas;
- Ko e ngaahi a'usia 'a e kau ngāue 'a e Caritas mo hono ngaahi hoa ngāue'.

Lotu

‘I he polokalama ko eni ‘oku ‘omi pē ‘a e ngaahi founa kehekehe ke ngāue‘aki he lotu kamata. Kapau ‘oku ‘iai ha lotu kuo ‘osi teuteu ke ngāue‘aki ‘oku ‘atā pē ke fetongi‘aki e lotu ‘i he polokalama’. ‘E lava pē ke ngāue‘aki ‘a e ngaahi lotu taau ma‘u ‘a e Siasi’. Ko e me‘a mahu‘inga ko e taimi ke tau lotu fakataha ai.

Tohi Tapu ke ngāue‘aki. Ko e Kospeli mo e Saame ‘oku to‘o ia mei he Tohi Tapu (Lectionary, ‘o makatu‘unga he Ordo Lectionum Missae, Editio Typica Altera, Typis Polyglottis Vaticanis, 1981. ‘Oku ‘atā ke’ ke ngāue‘aki ha Tohi Tapu pē.

Ngaahi Kulupu ke fevahevahe‘aki he polokalama ‘o e taimi fakamamahi’.

Ko e ngaahi komiuniti’ ‘oku nau faka‘aonga’i ‘a e polokalama’ni ko e ngaahi palōkia’. Ngaahi komiuniti fakatahataha mo e ngaahi Siasi kehe’, Ngaahi fāmili’, Ngaahi matakali, Kau kautaha lotu ‘a e Siasi’, Ngaahi ‘api nofo‘anga ‘o e kau vaivai pehē ki he Pilisone’. ‘Oku ‘i ai ‘a e ngaahi palōkia ‘oku fokotu‘u e taimi ke’ nau fakataha ai he ‘aho’ pē ha efiāfi. Kuo toe tokolahi ange ‘a e kakai ‘oku na‘u ngāue‘aki ‘a e polokalama ‘o hangē ko e ngaahi fāmili ‘oku nau fakalaulau loto kiai pea nau lotu fakataha he lolotonga e fo‘i uike ‘e ono ‘o e taimi fakamamahi’. ‘Oku ‘atā ke’ke ngāue ‘aki e founa ‘e lelei taha ki ho‘o kulupu’ pē komiuniti’.

Taki

Ko e fatongia ‘o e taki’ pē tokotaha ‘oku’ne tataki e kulupu’ ‘o fakatefito he ngaahi fa‘unga ‘o e polokalama’, fakataha mo hono faka‘ai‘ai ‘o e kau mēmipa’ ke’ nau fanongo mo vahevahe he kaveinga ‘oku tuku mai’.

Ko e kau mēmipa ‘o e kulupu’ ‘oku ‘iai pē ‘enau ngaahi a’usia, ‘enau faaifononga ‘i he tui’, ngaahi talēniti mo e anga ‘enau sio ki he me‘a kotoa pē. Ko e tokotaha kotoa pē ‘oku ‘iai ‘ene tokoni pē vahevahe ki he uike kotoa pē lolotonga e taimi fakamamahi’. ‘Oku ‘iai ‘a e kaveinga ke fakatefito ai ‘a e lotu’, tutu ha fo‘i te‘elango, tohitapu, matala’i‘akau, pē ha toe ngaahi me‘a kehe ‘ikai ngalo ha ngaahi hiva fe‘unga mo e polokalama ‘e tokoni lahi.

Tali

Koe taumu‘a mahu‘inga ‘o e polokalama ‘o e taimi fakamamahi’ ko e toutou fakahoko ‘etau lotu’, ‘aukai mo e foaki’ ‘aki e liliu ‘etau tō‘onga mo‘ui’ pea mo tali ‘aki ‘a e ‘ofa ki hotau kaunga‘api’. ‘I he faka‘osinga ‘o e polokalama kotoa pē ‘oku ‘iai ‘a e fakaafe mo ha faingamālie ke fakahoko ha pole pē ngāue ke fakahā‘aki ‘ete tui’.

Koe kongokonga lalahi 'o e fakataha

Ko e lōloa 'o e fakataha kotoa pē 'oku faka'amu ke 'i he miniti 'e 60 – 90. 'O hangē ko eni:

- Fakafe'iloaki mo talitali fiefia e kāinga, lotu, vahevahe he miniti 'e 10 – 15
- Folofola, Kosipeli pea mo e ngaahi tali' he miniti 'e 15 – 25
- Fakakaukauloto mo vahevahe he folofola' miniti 'e 30 – 40
- Ko e ngaahi vahevahe mo e ngaahi taumu'a k e'ke ngāue ki ai' he miniti 'e 5 – 10
- Lotu faka'osi he miniti 'e 5 - 10

KO E KOLE TOKONI KI HE TAIMI FAKAMAMAHI' 'A E KAU 'EPIKOPO 'O NU'USILA': UIKE 'ULUAKI'

Ko e tu'ó taha he ta'u 'a e kole tokoni fakapa'anga he taimi fakamamahi' ma'ae Caritas Aotearoa Nu'usila'.

TĀ: CATHY BI

Na'e 'iai e ngaahi pole 'o Kilisito 'i he toafa ke fanongo ki he 'Eiki pea mo hono finangalo ke' ne fai'.

Ko e ngaahi pole 'o e Mofuike 'i Christchurch ki he Caritas ke fanongo ki he le'ó 'o kinautolu 'oku fu'u faingata'a'ia'. Na'e fai leva 'a e fetu'utaki mo e Komuniti Aranui, 'o kau ai 'a e fa'e kei si'i ko Lamepasola Timu. Na'e talanoa mo e Caritas ki he komiti 'a e Falealea fekau'aki mo e ngaahi liliu ki he lao 'a e Housing New Zealand. Na'a'ne pehē 'oku fiema'u ke fakakau 'e he Housing New Zealand 'a e ola 'o 'enau ngaahi lao ke'nau ngāue vāofi mo e ngaahi kautaha 'o e komiuniti hangē ko e 'Aranui' kae 'oua 'e fakatefito pē 'i he ngaahi famili fakafo'ituitui'.

KONGA ‘ULUAKI

‘ULUAKI SĀPATE ‘O E TAIMI FAKAMAMAHI’: Ke foki hotau loto’ ‘o fakaongo ki he le’o mo’oni ‘o e ‘Otua’

‘Ketau hoko ko e ‘Paletu’a’, ko e paletu’a ‘o e palani ‘a e ‘Otua’ mo ‘ene fakatupu’, paletu’a hotau ngaahi kaungā fononga’ pea mo hotau ātakai. ‘Oua te tau tukuange ‘a e ngaahi faka’ilonga ‘o e faka’auha’ mo e mate’ ke’ ne fakafe’ao ‘a e lalaka kimu’a ‘o e māmani’.

Tu’itapu Falakiko: Inaugural homily, 19 Ma’asi 2013

Lotu Kamata

E Hēhu Karaiti, Christ Jesus: Na’a’ke tokotaha pē ‘i he toafa’. Faka’amua e fehokotaki mo e ‘Afio’na. Faitokonia kimautilu ke tafoki atu homau loto’ ‘o fakaongo ki he le’o’ ‘o e ‘Afio’na’.

Saame 50

Tali: Anga’ofa mai ‘Eiki he kuo mau fai angahala.

Anga’ofa ‘iate au ‘e ‘Otua, ‘i ho’o faimanava’ofa’.
Pea ‘i ho’o ‘inasi ‘i hoku mamahi’ to’o ‘eku ngaahi faihala’.
Fufulu, pea toutou fufulu au
Ke u ma’a mo’oni mei he’eku ngaahi hia’
Pea fakama’a au mei he’eku ngaahi angahala’.

Tali

Ko ‘eku ngaahi fai hia’ ‘oku ou ‘ilo mo’oni pē kinautolu;
Pea ‘oku nau ‘i mu’a ma’u pē ‘iate au.
Ko Koe pē, ko Koe pē kuo’ u faihala ki ai’;
Ko e ngaahi me’a ‘oku palakū ‘i ho ‘ao’
Kuo u fai ia ‘e au.

Tali

Fakatupu ma’aku ha loto ma’a, ‘e ‘Otua
Pea fā’ofale ha loto ma’a ‘iate au.
Vakai na’a’ke kapusi au mei ho ‘ao’
Pē fakamasiva ‘eku mo’ui’ ‘i ho Laumālie Ma’oni’oni’.

Tali

Toe fakafoki mai kiate au ‘a e fiefia ‘i ho’o tokoni’;
Pea pukepuke au ‘aki ha Laumālie longomo’ui.
‘E ‘Eiki, fakaava hoku loungutu’
Pea ‘e kalanga hoku ngutu’ ke tala ho vikia’.

Tali

Vahevahe fakakulupu

Ko e hā ho’o ngaahi faka’amu ‘i he kamata’anga ho’o faaifononga he taimi fakamamahi’?

Ko e Kosipeli ‘o e ‘uluaki Sapate ‘o e taimi fakamamahi’

Ke lau ‘e ha taha ‘o e kulupu mei he pepa ko eni’ pē mei he tohitapu’.

Ko e folofola’ ‘oku to’o ia mei he Kosipeli ‘a Matiu 4:1 - 11

Na’e toki ‘ohake ‘a Sēsū ‘e he Laumālie Mā’oni’oni’ ki he toafa’ ke ‘ahi’ahi’i ‘e he Tevolo. Pea hili ‘ene ‘aukai he ‘aho ‘e fāngofulu mo e pō ‘e fāngofulu, pea ne toki hālofia. Pea ha’u ‘a e Toko-Taha-Fakatauvele’, ‘o ne pehē kiate la, kapau ko e ‘Alo koe ‘o e ‘Otua’, fekau ke hoko ‘a e ngaahi fo’i maka’ni ko e fo’i mā. Ka ka tali ‘e ia ‘o pehē, Kuo tohi;

‘Oku ‘ikai mo’ui ‘a e tangata’ ‘i he ma pē kā ‘i he ngaahi folofola kotoa pē ‘oku ‘alu atu mei he fofonga ‘o e ‘Otua’.

Pea toki ‘ave ia ‘ehe Tevolo ki he Kolo Tapu’, ‘o ne fokotu’u ia ki he tu’ahivi ‘o e Temipale’, mo ne pehē ki ai, Kapau ko e ‘Alo koe ‘o e ‘Otua’, hopo ki lalo:

He kuo tohi 'e kouna 'e ia 'ene kau angelo telia 'a koe; pea te nau fataki nima koe na'a pākia ho va'e 'i ha maka. Pea lea 'a Sēsū kiate la, kuo tohi foki, 'E 'ikai te' ke ha'aki 'ahi'ahi'i 'a e 'Eiki ko ho 'Otua'.

Pea 'ave foki ia 'e he Tēvolo ki ha mo'unga na'e ma'olunga 'aupito, 'o ne faka'ali'ali ki ai 'a e ngahi pule'anga kotoa pē 'o māmani' mo honau nāunau'; 'o ne pehē kiate la, ko e ngaahi me'a' ni kotoa pē teu 'atu mo'ou, 'o kapau te' ke fakatōmape'e 'o lotu kiate au. Pea toki pehē 'e Sēsū, Sētane, fei mo 'alu! He kuo tohi, Ko e 'Eiki ko ho 'Otua te' ke lotu ki ai, pea ko ia pē toko taha te' ke 'Otua'aki'.

Pea toki tukuange ia 'e he Tēvolo': pea 'iloange na'e ha'u ha kau 'angelo 'o fai ha tauhi kiate la.

Hili 'a e folofola', ki'i fakalongolongo si'i 'o fakakaukuloto ki he folofola'. Hili ia pea fakaafe'i e kau mēmipa' ke' nau vahevahe mai ha fo'i lea pē kupu 'o e folofola' ne ongo makehe ki ha taha.

Toe fakaafe'i ha taha kehe ke' ne toe lau le'olahi 'a e Kosipeli'.

Fakalaululoto mo fakakaukau ki he Kosipeli'

Ko hai 'oku tau fanongo ki ai? 'Oku faingofua ange ketau fanongo ki he kau fakahala' 'o 'ikai fanongo ki he le'o 'o Kilisito? 'Oku tau fanongo pē ki he'etau fiema'u, pē 'oku tau 'ilo'i 'a e le'o 'o e masiva'? Ne nofo tokotaha pē 'a Sēsū 'I he toafa'. 'I Nu'usila'ni, ke' te nofo tokotaha he toafa' 'oku tatau ia mo 'ete nofo he ha'oha'onga 'o e kakai kae 'ikai ha fekau'aki mo kinautolu.

Na'e ma'u 'e he Caritas ha faingamālie ke fai ha alea fakapolitikale ki ha liliu he lao 'a e ngaahi fale 'o e pule'anga' ki he kautaha fale mo 'enau ngāue 'o fakatefito he ngaahi fāmili fakafo'ituitui' 'o 'ikai fakatokanga'i hono ola ki he komiuniti' fakakātoa.'I he vā mo e ngaahi palōkia 'i Christchurch, ngaahi ako pea mo e va'a ngāue ki he mofuike 'a e Taiosisi, na'a' mau fakatokanga'i 'a e lao ki he ngaahi fale 'o e pule'anga pea lava foki ke fai 'a e veteange 'o ha ngaahi kaveinga ne faingata'a'ia ai 'a e ngaahi komiuniti'.

Ko e komiuniti' ne fekau'aki mo e ako Katolika ko St James

(Sangato Semisi), 'I Aranui ne nau fakahā honau le'o' 'o pou pou ki he kautaha fale 'a e pule'anga' ki he kau politikale ke fakakau he lao 'a e ngaahi liliu ki he lao 'o e ngaahi fale nofo'anga 'o e pule'anga' (State housing). Ko e tangi eni mei he komiuniti moe fakatokanga ki he kakai 'oku nofo he ngaahi nofo'anga ko eni ke' ngāue fakakomiuniti 'o 'ikai ke ngāue pē fakafo'i fāmili.

‘I he Kosipeli, fakatou’osi ‘a Sēsū mo e Tēvolo’ ne hā ‘i he folofola’.Ko e fili pē ‘a kitautolu ke tau ‘ilo ko e hā hono lelei kia kitautolu hono kakai’.

Vahevahe fakakulupu’

Taki: Ko e hā e ngaahi le’o ‘oku tau fanongo ki ai ‘i hotau sōsaieti? ‘E anga fēfē ke tau fanongo ki he le’o mo’oni ‘o e Laumālie? Anga fēfē ke tau fakakau kakato ‘a e ngaahi me’a ‘oku ‘omai ‘e he ‘Otua? ‘E tuku nai ha tau taimi ke tau fanongo ai ki he ‘Eiki?

Tali

Faka’osi ‘e tau pōtalanoa’ mo ‘etau vahevahe’ ‘aki ha’a tau fakahā ‘etau tui’ ‘aki ha’atau fai ha ngāue lelei. Ko e hā ha me’a te tau fai fakafo’ituitui pē fakakulupu, ko e ola ia ‘o ‘etau pōtalanoa ko eni?

Ngaahi fakakaukau ki he ngāue ke fakahoko

Fekumi ki he Palōkia pē ko e hā ‘enau ngāue ‘oku lolotonga fai ki he kakai faingata’a’ia’ mo e masiva’.

- Kau ki he ngaahi fakataha ‘a e kulupu ‘a e palōkia’ ke’ke ‘ilo mei ai e ngaahi talanoa ‘o e kakai ‘oku nau fu’u fiema’u tokoni’.
 - ‘I ho’o tali ki he fiema’u’, fai ha ngāue ki ai.
- Fekumi ki he ngaahi kaveinga ‘oku ngāue ki ai e Caritas pea ke sio pe’e lava ke’ ke fai ha’o tohi poupou ki he’enau kaveinga ngāue’.

Lotu faka’osi’

Sēsū faitokonia kimautilu kemau fanongo ki ho le’o’, ‘i he toafa’ pehē ki taimi ‘o e femo’umo’uekina ‘o ‘emau mo’ui’. Fakatauange ke hoko ‘emau ngāue fetokoni’aki ke’ke tataka pea ke mau hokohoko atu ‘a e fonu homau loto’ he ‘ofa ‘a e ‘Afio’ na. ‘Ameni.

KO E KOLE TOKONI KI HE TAIMI FAKAMAMAHI' 'A E KAU 'EPIKOPO 'O NU'USILA': UIKE UA'

Ko e tu'ō taha he ta'u 'a e kole tokoni fakapa'anga he taimi fakamamahi' ma'ae Caritas Aotearoa Nu'usila'.

TĀ: ANNA ROBERTSON

'Oku toe fakapapau'i mo fakalotolahi'i kitautolu 'e he 'Otua' lolotonga e taimi 'o e faingata'a' ke tau faka'aonga'i 'a e mo'oni' ke liliu e tūkunga 'oku tau 'iai'. 'I Timor Leste, ne 'iai 'a Rueben de Silva ko e faiongoongo 'a e letiō Timor Kmanek, ko e hoa ngāue 'a e Caritas. Ko e taimi 'oku 'ikai ke 'iai ha me'a'ofa ma'ae kau faiako 'oku nau faiako ta'etotongi (volunteer) he ngaahi kolo ki 'uta' 'oku 'alu ia ki he ngaahi feitu'u 'oku nau nofo ai 'o 'omai e ni'ihi 'o e kau faiako ko eni 'o nau talanoa hangatonu mo e potungāue ako – he letiō'. Ko e ola 'o e ngāue ko eni' ne loto lelei e Minisitā ako ke fai e vakai ki ai.

KONGA UA'

SAPATE HONO UA 'O E TAIMI FAKAMAMAHI: Tu'u hake pea 'oua 'e manavahe'

'Kuo mau ako ke tali 'a e ui 'a e 'Otua', 'o fie fakahoko 'ene ui' kā ne mau toe sio ki he uho 'o e taumu'a fakakalisitiane' 'aia ko Kilisito! Ke tau malu'i 'a Kilisito 'i he'etau mo'ui' koe'uhi ke tau lava 'o malu'i 'a e kakai kehe' ka tau lava 'o malu'i 'ene fakatupu'!

Tu'itapu Falakiko: Inaugural homily, 19 Ma'asi 2013

Lotu Kamata

Taki: Te Atua o te Rangimārie, 'Otua 'o e melino': kuo'ke fakapapau'i mai kiate kimautilo 'i ho'o ala mai 'i he taimi 'o e taillili'. Fakalotolahi'i kimautilo ke mau talaki ho'o mo'oni'.

Saame 32

Tali: 'E 'Eiki, anga'ofa 'iate kimautilo he ko 'emau falala' 'oku 'iate Koe.

1. Ko e folofola 'a e 'Eiki' 'oku faitōnuga pea 'oku falala'anga 'ene ngaahi ngāue' kotoa. 'Oku 'ofa 'a e 'Eiki' he faitotonu' mo e mo'oni' Pea' ne fakafonu 'a māmani 'aki 'ene 'ofa'.

Tali

2. 'Oku tokanga mai 'a e 'Eiki' kiate kinautilo 'oku 'apasia kiate Ia', 'iate kinautilo 'oku tu'amelie ki he'ene 'ofa', Ke haofekina honau Laumālie' mei he mate', Mo fafanga kinautilo lolotonga e hongē'.

Tali

3. Ko homau Laumālie 'oku tatali ki he 'Eiki'. Ko e 'Eiki' 'a homau tokoni' mo homau Paletu'a'. Fakatauange ke 'iate kimoutolu ho'o 'ofa', 'e 'Eiki, He kuo hilifaki kakato atu 'emau 'amanaki' kiate Koe.

Tali

Vahevahe fakakulupu

Taki: Fēfē ho’o faaifononga mai he uike’ni? Ne ‘aonga nai ‘a e vahevahe ‘o e uike kuo ‘osi ke ho’o mo’ui ‘i ho’o fakakaukau’ mo ho’o ngāue? Na’e ‘iai nai ha ngaahi lelei mei he uike kuo’osi ne’ ke ma’u?

Kosipeli ‘o e uike hono ua ‘o e taimi fakamamahi’

Ke lau ‘e ha taha ‘o e kulupu mei he pepa ko eni pe mei he tohitapu.

Kosipeli ‘a Matiu: 17:1-9

Pea hili ‘a e ‘aho ‘e ono, na’e ‘ave ‘e ‘sesu ‘a Pita, mo Semisi, pea ne ‘ohake kinautolu ki ha mo’unga ma’olunga fakaekinautolu. Pea na’e fakakehe hono anga ‘i honau ‘ao, pea na’e malama hono fotunga ‘o hange ko e la’a, pea ko hono ngaahi kofu na’e hinaekiaki mai ‘o hange ko e maama. Pea ta na’e ha kiate kinautolu ‘a Mosese mo ‘Ilaisia ‘oku nau talanoa mo ia.

Pea tali ‘e Pita ‘one pehe kia Sesu, ‘Eiki, ‘oku sai ‘etau ‘i heni: kapau ‘oku ke loto ki ai, peau ngaahi ‘i heni ha fakahekeheke ‘e tolu; ‘o taha mo’ou, pea taha mo’o Mosese, pea taha mo’o ‘Ilaisia. Pea lolotonga ‘ene kei lea, fakafokifa na’e fakapulou kinaua ‘e ha ‘ao maama: pea ‘iloange ko e le’o mei he ‘ao na’e folofola mai, ko hoku ‘Alo Pele ‘ena, ‘a ia kuo u hoifua ai; mou fakaongo kiate ia.

Pea ‘i he fanongo ki ai ‘a e kau ako, na’a nau mape’e ki honau mata, ‘o nau manavahe ‘aupito. Pea ‘unu’unu mai ‘a Sesu ‘o ne ala kiate kinautolu, mo ne pehe, Tu’u, pea ‘oua ‘e manavahe. Pea ‘i he’enua hanga hake ke vakai, na’e ‘ikai te nau sio ki ha taha, ka ko Sesu pe.

Pea ‘i he’enua o hifo mei he mo’unga, na’e fonosi kinautolu ‘e Sesu, ‘o pehe, ‘Oua na’a mou tala ki ha taha ‘a e me’a kuo ha, kae’oua ke tu’u mei he mate ‘a e Fanautama ‘a Tangata’.

Ki'i fakalongolongo 'o fakakaukau ki he Kosipeli'. Fakaafe'i 'a e kulupu ke nau vahevahe 'i ha fo'i lea pe kupu'i folofola ne ongo makehe kiate kinautolu.

Ke toe lau 'a e folofola' 'e ha taha e kulupu'. Hili ia' pea to e tuku ha taimi ke fakakaukau pē fakalaulau loto ki he folofola'.

Fakalaulauloto 'i he Kosipeli'

'I he Kosipeli, ko e le'o mo'oni 'o e 'Otua mo 'ene kole ki he kau 'Apositolo' mo kitautolu ke' tau fanongo kia Sēsū ko hono 'Alo 'ofeina'. Ko e momeniti ne liliu ai e fōtunga 'o Sēsū 'oku hoa ia mo hotau Papitaiso' mo hotau fatongia kuo ui kitautolu kiai ke' tau vahevahe 'a e fatongia 'o Sēsū ko e Faifekau, Palōfita mo e Tu'i.

'I Timor Leste, 'oku ngāue 'a e Siasi' ke fakakakato 'a 'ene ngāue fakapalōfita 'aki 'a e polokalama Letiō Lmanek, ke langa hake komiuniti' mo fakaai e ngaahi fakamatala pē ongoongo ma'ae kakai he ngaahi feitu'u' pē kolo ki 'uta'.

'I he polokalama letiō 'oku ui ko e "Tangi 'ikai ha Le'o " ko e tali ia 'a Reuben de Silva ki he ui hono papitaiso' mo 'ene taumu'a ngāue ko e faiongoongo, ko e fekumi mo fanongo ki he le'o 'o Kilisito 'i he Komuniti'. 'I he fanongo 'a Rueben ki he ngaahi kolo mama'o 'i 'uta' fekau'aki mo e kau faiako ne volenitia ne 'ikai ma'u ha'anau vāhenga, ne fekumi leva ki he ngaahi feitu'u ne nau 'iai'ke talanoa mo kinautolu. Hili 'ene fanongo ki he'enua ngaahi fakamatala' na'a ne 'ave leva e fa'ahinga 'o kinautolu ke' nau talanoa hangatonu mo e Minisitā Ako' he letiō' pea ne tali ai he'e Minisitā' 'e fai e fakatotolo mo e vakai ki ai.

Ne ngāue 'a Kilisito he loto 'o Reuben. Ne 'ikai manavahe' ke fekumi ki he le'o mo'oni 'o e kakai' pea mo 'omi 'a e totonu mo e mo'oni kia kinautolu 'a e kau ma'u mafai' ke fai ha ngāue ki ai. 'Oku' ne fakamo'oni mo tali hono ui mei hono papitaiso' ke malu'i e totonu mo'ui lelei 'a e kakai kehe'.

Vahevahe fakakulupu

'Oku fēfē ho'o a'usia 'a e ngāue 'a e 'Eiki' 'i ho'o mo'ui'? 'E anga fēfē ho'o fakahā 'a e ngāue 'a e 'Eiki' 'i ho'o mo'ui' ki he kakai kehe'.

Tali

Faka'osi'aki 'etau pōtalanoa mo e vahevahe' ko ehā ha ngāue ke fakahā'aki 'etau tui'.

Ko e hā ha ngāue ke tau fakahoko fakafo'ituitui pē fakakātoa ke fakamo'oni 'aki 'etau vahevahe' 'o e uike'ni?

Ngaahi fakatupu fakakaukau ki he ngāue ke fakahoko

- Tokoni ki ha taha 'oku faingata'a'ia ke malava ke' ne lava 'o matu'uaki 'a e faingata'a 'oku fepaki mo ia'.
- Fekumi ki ha founa fetu'utaki 'e taha 'o 'ikai ki he letio pē hangē ko e website 'a e ngaahi kautaha 'o e komiuniti, ke' ke 'ilo 'a e ngaahi ongoongo mo e ngaahi fakakaukau fo'ou.
- Ke tau fakaongo ki he kakai 'oku nau nofo tailiili' pē mole ha memipa 'o honau famili', pea fakakaukau ki ha founa 'e lava ke faka'ai'ai e tokotaha ko ia ke loto lahi pē fakangofua ke' ke fakafongā'i ia 'oka fiema'u.

Lotu Faka'osi

'E 'Otua, kuo' ke fakaafe'i mo fakalotolahi'i kimautolu ke mau ha'u ki he kulupu ko eni' lolotonga e taimi fakamamahi'. Kuo' ke ala mai 'o fakalotolahi'i kimautolu ke mau tu'u ta'e ilifia. 'Omi mu'a ha loto to'a ki he kakai 'o Timor Leste. Fakatauange ke' nau loto lahi 'i he 'ilo'i pau 'oku mau pou pou kia kinautolu he' enau feinga ke liliu e fonua'. 'Oku tau lotu ma'a e Letio Timor Kmanek, ke hokohoko atu ko e maama faka'ilonga 'o e 'amanaki lelei ma'ae ngaahi komiuniti' mama'o mei he kolo lalahi'. Ko ho'o fakalotolahi' 'oku' ne tokoni'i kimautolu'. 'Ameni

KO E KOLE TOKONI KI HE TAIMI FAKAMAMAHI' 'A E KAU 'EPIKOPO 'O NU'USILA': UIKE TOLU'

Ko e tu'ó taha he ta'u 'a e kole tokoni fakapa'anga he taimi fakamamahi' ma'ae Caritas Aotearoa Nu'usila'.

TĀ: ADRIAN HEKE

Malia, fakataha mo e toko 1,500 'i he Taiosisi 'o Auki, 'i he 'otu motu Solomone' ne' nau faka'aonga'i mo fakafalala pē ke ma'u 'enau vai melie (vai ma'a) mei he vai 'oku tafetafa māmalie mei he ngaahi tafenga vai pe 'e nima 'i he vāhenga ko eni'. Ne fai hono vakai'i 'i Tisema 2012. Ko e komiuniti' 'e fitu 'oku nau ngāue mo e Caritas, 'o foaki honau taimi' mo 'enau tokoni fakapa'anga ke tokoni ki hono monomono 'enau tangikē vai mo 'ai ke toe lelei ange e tafe 'a e vai'. 'I he taimi' ni 'oku taimi si'i pē pea fonu e kane vai 'a Maria' ke fai'aki 'a e fō hono ki'i fāmili', 'o fakahoa ki he miniti 'e 20 'ene tali ke fonu 'ene kane'.

KONGA TOLU'

SAPATE HONO TOLU 'O E TAIMI FAKAMAMAHI: E vai mo'ui

'Ko e lakanga 'o e "Paletu'a" pē ko e tokotaha malu'i', kae kehe'oku 'ikai ko ha me'a pē kia kitautolu kau kalisitiane' pē; kā ne mu'aki 'aki pē ko e kakai pē kinautolu, koe kau ai e tokotaha kotoa pē... 'o 'uhinga ki he langa hake 'o ha komiuniti fiefia, fefalala'aki, faka'apa'apa mo lelei.'

Tu'itapu Falakiko: Inaugural homily, 19 Ma'asi 2013

Lotu Kamata

'E 'Otua 'o e vaiola, 'Otua 'o e vai mo'ui': Kuo' ke fakaai 'emau fieinua' 'aki 'a e vai 'e 'ikai to e maha'. Faitokonia kimaautolu ke mau vahevahe 'i he loto fiefoaki ke ma'u ha vai mo'ui ma'ae kakai kehe'.

Saame 94

Tali: *Ka mou fanongo leva ki he le'o 'o e 'Otua', pea 'oua 'e fakafefeka homou loto'!*

1. Mou omi , ke tau kalanga fiefia ki he 'Eiki';
Hiva fiefia ki he maka 'oku'ne fakahaofi kitautolu'.
Mou omi ke tau o kiate la 'o fakamālō ki ai,
Tau fakalāngilangi'i la 'aki ha ngaahi hiva.

Tali

2. Mou omi ke tau punou mo tukulolo ma'ulalo;
'ai ke tau tu'ulutui kiate la na'a'ne fakatupu kitautolu' he koia 'a hotau 'Otua' pea ko kitautolu ko e kakai 'o 'ene ngoue'anga' ,
koe tākanga 'oku tatakī 'e hono nima'.

Tali

3. Taumaiā ko e 'aho'ni te'ke fanogno ki hono le'o'!
'Oua 'e fakafefeka ho loto' 'o hangē ko ia 'I Melipa',
'o hangē ko e 'aho ko ia 'i Masa he toafa';
'a e 'aho, ne 'ahi'ahi'i ai Au 'e ho'omou fanga tamai';
Neongo na'a nau mamata ki he ngāue na'a'ku fai',
Ka na'a nau kei 'ahi'ahi'i pē au.

Tali

Vahevahe fakakulupu

Tali: Ne fēfē ‘a e uike’ nī? ‘Oku liliu nai ho’o to’onga’ ki he kakai ‘oku’ ke feohi mo ia talu mei he kamata e taimi fakamamahi?

Kuo’ ke lava nai ‘o vahevahe ho’o a’usia mei he uike kuo’osi’ mo e hao kaungā ngāue, pē ko ho kaungā’api’ pē kaungāme’a?

Kosipeli ‘o e Spate hono tolu ‘o e taimi fakamamahi’

Ke lau ‘e ha taha ‘o e kulupu mei he pepa ko eni pē mei he tohitapu’.

Kosipeli ‘a Sione 4:5-15;19-26;39-42

Pea na’e hoko ai ki ha kolo ‘o Samēlia, ‘a ia na’e ui ko Saika’, ‘o ofi ki he potu fonua na’e foaki ‘e Sekope kia Sosefo ko hono foha’. Pea na’e tu’u ‘i he potu ko ia’ ha vai, ko e vaikeli ‘o Sekope’. Pea’ ko eni, kuo hela ‘a Sēsū ‘i he fononga’. pē ne ta’utu leva ki he ngutu vai’: ko hono taimi’ na’e

fe’unga nai mo e ono’. ‘Iloange na’e ha’u ha fefine, ko e Samēlia, ke ‘utu vai: pea pehē ‘e Sēsū ki ai, ‘E, mai si’aku inu: (he ko ‘ene kau ako kuo ‘aluange ki he kolo’ ke fakatau me’akai.) Pea lea ai ‘a e fefine Samēlia kiate ia, Ko e toe tala inu hā e kiate au, ka ko e Siu koe, pea ko e fefine Samēlia kita? He tala’ehai’oku ‘uhi ha Siu ki ha Samēlia. Pea tali ‘e Sēsū ‘o ne me’a ki ai, Ka’ ne ke ‘ilo ‘a e me’a’ofa ‘a e ‘Otua’, pea ka’ ne ke ‘ilo pē ko hai ia ‘oku’ ne pehē atu, ‘Omi haku inu’; pehē ko koe ne’ ke fai ‘a e kole kiate ia, pea kuo ne ‘atu ha vai mo’ui.

Pea lea ai ‘a e fefine’ kiate ia, ‘Eiki, ‘oku ‘ikai ha’o me’a ke ‘utu ‘aki, pea ‘oku loloto ‘a e luu’; pea mei fē ai ho’o ma’u ‘a e vai mo’ui’ na?

He ko e lahi koa koe 'i he 'etau kui ko Sekope, 'a ia na'a' ne tuku mai kiate kimautilu 'a e vai' ni, pea na'e inu mei ai 'e ia, mo hono ngaahi foha, pea mo 'ene fanga manu? Pea tali 'e Sēsū, 'o ne me'a kiate ia, 'Ā, ko ia kotoa pē 'oku inu mei he vai ko eni te' ne toe fieinua: Ka 'ilonga 'a ia te' ne inu mei he vai te u 'atu 'e au, 'e 'ikai 'aupito te' ne toe fieinua 'o ta'engata; ka ko e vai te u 'atu kiate ia 'e au te' ne tupu 'i loto 'i he toko taha ko ia', ko e matavai mapunopuna hake, 'o iku ki he mo'ui ta'engata'.

Pea lea 'a e fefine' kiate ia, 'Eiki foaki mai'a e vai ko ia' kiate au koe'uhi ke 'oua na'a' ku fieinua, pe ongosia mai ki heni ke 'utu.

Pea me'a 'e ia ki ai, 'Alu 'o ui mai ho husepāniti', pea ha'u ki heni. Pea tali 'a e fefine 'o pehē, 'oku 'ikai si'aku husepāniti. Pea pehē ange 'e Sēsū, 'Oku mo'oni pē ho'o lea' na, 'Oku 'ikai te u ma'u husepāniti: he na'a' ke ma'u ha husepāniti 'e toko nima; pea ko e tangata 'oku' ke ma'u ni 'oku 'ikai ko ho husepāniti: ko e mo'oni ho'o lau ko ia.

Pea lea ki ai 'a e fefine', 'Eiki, tā 'oku ou vakai ko e palōfita Koe. Ko 'emau ngaahi kui na'a' nau fai 'enau lotu' 'i he mo'unga' ni; ka ko kimoutolu 'oku mou pehē, ko Selusalema pē 'a e potu 'oku totonu ke fai ai 'a e lotu'.

Pea lea ki ai 'a Sēsū, 'E fefine, tui mai kiate au, 'oku 'unu mai ha taimi, 'a ia 'e 'ikai te mou fai 'i he mo'unga' ni, pe 'i Selusalema, ho'omou lotu ki he Tamai'. Ko kimoutolu 'oku mou lotu ki he me'a 'oku 'ikai te mou 'ilo ki ai': 'oku mau lotu kimautilu ki he me'a 'oku mau lau'ilo'; he 'oku mei he kakai Siu' 'a e fakamo'ui'.

Pea lea 'a e fefine' ki ai, 'Oku ou 'ilo 'oku ha'u 'a e Misaia; ('a ia 'oku ui ko Kilisitō:) ka toki ha'u 'a e tokotaha ko ia' te' ne fakahā kiate kimautilu 'a e me'a kotoa pē.

Pea folofola ai 'a Sēsū kiate ia, Ko au ia 'oku lea kiate koe'. Pea fe'unga mo ia mo e omi 'ene kau ako', 'o nau ofo 'i he'ene talanoa mo ha fefine: kae mole ke mama'o ha nau taha te' ne pehē, Ko e hā 'a e me'a 'oku' ke fiema'u? pē ko e hā 'a e me'a 'oku' ke talanoa ai mo e fefine?

Pea tuku ai 'e he fefine 'ene 'angavai', 'o ne 'alu mei ai ki he kolo', 'o ne pehē ki he kakai', Omi ange, 'o mamata ki he tangata kuo' ne tala mai 'a e me'a kotoa kuo u fai': 'Oku 'ikai nai ko e Misaia eni, 'e? Pea nau 'alu atu mei he kolo', 'o nau kamata laka mai kiate ia.

Pea ko eni, na'e ai ha toko lahi mei he kolo ko ia na'a nau tui pikitai kiate ia, 'a e kakai Samēlia, ko e me'a 'i he lea 'a e fefine', he'ene fakahā, Kuo' ne tala mai 'a e me'a kotoa pē neu fai'. Ko ia 'i he a'u ange 'a e kau Samēlia, na'a' nau kole kiate ia ke' ne nofo hifo mo kinautilu: pea' ne nofo 'i he potu ko ia 'o 'aho ua.

Pea toko lahi ange noa pē ‘a e kakai na’e tui ko e me’a ‘i he’ene folofola ‘a’ana’; pea nau pehē ki he fefine’, ‘Oku ‘ikai te mau kei tui koe’uhi pē ko ho’o talanoa na’e fai’; he kuo mau fanongo tonu ki ai ‘e kimautolu, pea ‘oku mau ‘ilo, ko eni mo’oni ia ‘a e Fakamo’ui ‘o mamani’.

Ki’i fakalongolongo si’i ‘o fakakaukau ki he folofola’. Ke vahevahe kulupu’ ‘i ha fo’i lea pē kupu ‘o e folofola’ ne ongo makehe kia kinautolu’.

Ke toe lau ‘a e folofola’ ‘e ha taha e kulupu’ pea ki’i taimi ‘o fakakaukau ki he folofola’.

Fakalaululoto ki he Kosipeli’

Ko e hā ha mahu’inga te’ke ‘ai ki ho’o fekau’aki mo e kakai kehe? ‘Oku nau fakaai ho’o fiema’u ke’ ke feohi mo e kakai ‘i he komiuniti’?

Ko e ngaahi komiuniti ‘oku fakamālohi’i ma’u pē ‘i hono fakatokanga’i ‘o e ngaahi fiema’u kotoa pē pea mo hono fakatahataha’i ke lava ‘o feau e ngaahi fiema’u’. ‘I he Taiosisi ‘o Auki ‘i Solomone’, ko e komiuniti’ ‘e fitu kuo nau ngāue fakataha ke monomono mo fakalelei’i ‘enau ma’u ‘anga vai’. Ko e fo’i ngāue ia ne fakatefito ‘i hono fakalelei’i e ma’u’anga vai’. ‘Oku toe fekau’aki eni mo e fekumi ki ha ngaahi founga ‘o e ngāue fakataha ki ha fo’i taumu’a ngāue ke fakahoko’.

Na’e ‘ikai ke fakangatangata ‘a e ngāue ‘a Sēsū. Ne fekumi ia ‘o lahi ange he vai’ ‘ata’atā pē. Ne fekumi ia ‘o loloto ange ‘ene mahino’i ‘a e totonu’ ma’ae māmani’. Ko e vai ‘o e mo’ui’ ma’ae kakai kotoa pē.

Vahevahe fakakulupu

‘I he’etau sio ki he kakai ‘oku nau fu’u fiema’u me’atokoni’, vai’ mo e fale ke’ nau nofo ai’; ko e hā e me’a ‘oku’ne talamai fekau’aki mo ‘etau sōsaieti’? ‘Oku tokolahi e kakai he ngaahi siasí’ mo e komiuniti’ kuo nau ongo’i ‘a e faingata’a ‘o e kau kakato ki he komiuniti’. ‘E lava fēfē ke tau vahevahe hotau taimi’ mo ‘etau mo’ui’ ‘i he loto fie foaki koe’uhi’ ke tau lava ‘o foaki fakataha ‘a e vai ‘o e mo’ui’ ma’ae kakai faingta’a’ia’.

Tali

Ke tau faka’osi’aki ‘etau pōtalanoa’ mo ‘etau vahevahe’ ha’atau fai ha ngāue ke fakahā’aki ‘etau tui’ mo tokoni ki he kakai ‘oku nau fiema’u’.

Ko e hā ha me’a te’ke fakahoko pē ‘e koe pē mo e kulupu’ ko e ola ia ‘etau vahevahe ‘o e uike’ni’?

Fakakaukau ki he ngāue ke fakahoko

- Tali fiefia ‘a e kau mēmipa fo’ou ‘o e Palōkia’ pehē ki he kau muli’.
- ‘A’ahi kia kinautolu honau ngaahi ‘api’ pē fakaafe’i kinautolu ke mou kai efiafi. Vakai kia kinautolu pē ‘oku fēfē honau ngaahi fāmilī’
- Sio ki ha ngaahi founa ‘e lava ke’ke lava ‘o tokoni’i ha taha ‘aki ho taleniti ‘oku’ne fu’u fiema’u.
- Ako ki ha fa’ahinga founa ‘e lava ke tau tānaki ai e vai’ mo e ngaahi founa hono faka’aonga’i e vai’ .

Lotu

Taki: ‘Eiki Sēsū Kilisito, hange’ ko ho’o me’a ki he fefine Samaletani’ pea ‘ke toe fakamanatu mai kia kinautolu, “Ka ne’ke ‘ilo ‘a e me’a’ofa ‘a e ‘Otua’”

Ke lau fetāliaki ‘a e konga ko eni’.

Mou omi ke tau hiva fiefia ki he ‘Eiki’.

Fakaava hotau loto’ mo hotau ‘atamai’ ke tau tali ‘a e vai mo’ui’.

Hē ko ia ‘a e ‘Otua’, pea ko kitautolu ‘a e kakai ‘oku’ne tauhi’.

Faitokonia kinautolu ke mau feohi fiefia mo malu’i ‘a e tokotaha kotoa pē.

Ke tau tu’ulutui ‘o hū ki he ‘Eiki na’a’ne ngaahi kitautolu’ he ko ia hotau ‘Otua’.

Fakatauange ko ho’o vai mo’ui ke’ne mapunopuna ‘i hoku loto ‘o a’u ki he mo’ui ta’engata’.

‘Ameni.

KO E KOLE TOKONI KI HE TAIMI FAKAMAMAHI' 'A E KAU 'EPIKOPO 'O NU'USILA': UIKE FĀ

Ko e tu'ó taha he ta'u 'a e kole tokoni fakapa'anga he taimi fakamamahi' ma'ae Caritas Aotearoa Nu'usila'.

TĀ: ANGELA MURRAY

Ko hotau vaivai fakaetangata' 'oku'ne 'oange 'a e faingamālie ki he 'Eiki' ke'ne faime'amana 'i he'etau mo'ui' 'o kapau 'oku tau tui'.

'I he Senitā 'o e kau faingata'a'ia mo e tuli' 'oku ui ko Aruligo 'i he 'otu motu Solomone' 'oku faiako ai 'a Cathy. Ko e faiako taukei pea lahi hono ngaahi talēniti' mei he'ene lau tohi' mo e 'Initaneti'. 'Oku ngāue mo e kakai 'oku 'ikai ke'nau lava 'o fanongo'. 'Oku ne ongo'i he taimi 'e ni'ihi ko 'ene ngāue ko e 'ai pē 'e ia. Ko Cathy mo e kau faiako 'a e Senitā 'oe kaufaingata'a'ia' mo e tuli' 'i Aruligo 'oku nau ma'u 'a e faingamālie 'i ha polokalama ako fekau'aki mo e kakai 'oku 'ikai ke'nau lava 'o fanongo' (Tuli) ko e tokoni'i ia 'a e Caritas/Mahitahi he ta'u'ni.

KONGA FĀ

SAPATE HONO FA 'O E TAIMI FAKAMAMAHI: Faka'āaki kimaautolu

'Ke 'oua na'a ngalo 'a e mo'oni 'o e mafai' ko e ngāue, pea 'oku pehē ki he Tu'itapu foki, 'i hono mafai' kuopau ke kau kakato ki he ngāue 'oku hulungia mei he Kolosi'. Ne fakalotolahi'i ia 'e he 'ulungaanga fakatōkilalo mo e ngāue mālohi 'a Sangato Sosefo 'o hangē pē ko la, kuopau ke mafao atu hono nima' 'o malu'i e kakai kotoa 'a e 'Otua' mo tu'uaki 'a e 'ofa 'a e 'Otua' ki he fa'ahinga 'o e tangata', tautefito ki he masiva', vaivai', mo kinautolu 'oku 'ikai ke mahu'inga kiate kinautolu' ...'

Tu'itapu Falakiko: Inaugural homily, 19 Ma'asi 2013

Lotu Kamata

'E 'Otua, na'a'ke tali 'a e fiema'u vivili 'a e tangata kui' ke'ke fakahā 'a e ngāue 'a e 'Otua' 'iate ia. Faka'āaki kimaautolu ke mau lava 'o sio ki he ngaahi fiema'u 'a e kakai', pea' ke mau lotolahi kemau talaki 'a Kilisito 'i he 'emau ngāue'.

Saame 22

Tali: Ko hoku tauhi' 'a e 'Eiki', pea he'ikai te u masiva ha me'a.

1. Ko e 'Eiki' 'a hoku tuahi lelei';
'oku 'ikai te u masiva ha me'a.
'Oku mo'ui mo mauma'ui'ui 'a e ngaahi ngoue'anga' 'a ē 'oku'ne fakamālōlō ai hoku Laumālie'. Ko ha ve'e vai 'oku tafetafe mālie 'oku 'ave au ki ai, ke fakaaake hoku Laumālie kuo ongosia'.

Tali

2. 'Oku'ne tataki au he 'alunga 'oku totonu';
Pea 'oku'ne mo'oni ki hono huafa'.
Neongo kau ka fou he tele'a 'o e fakapo'uli'
He 'ikai te u manavahē au ki ha kovi.
He 'oku'ke 'i ai mo ho'o va'akau' mo ho tokotoko'
Ke fakanonga 'aki 'eku hoha'a'.

Tali

3. Kuo'ke tokateu ha Kātoanga ma'u me'atokoni ma'aku kae mamata pē hoku ngaahi fili'.

Pea'ke pani lolo hoku 'ulu';

Kuo fonu mahuohua 'eku ipu'.

Tali

4. Koe mo'oni 'e muimui 'iate au 'a e lelei' mo e 'ofa'

He ngaahi 'aho kotoa 'eku mo'ui'.

Pea ko e fale 'o e 'Otua' te u ma'unganofa ai

'o ta'ngata pea ta'ngata.

Tali

Vahevahe fakakulupu

Taki: Ne fēfē ho'o a'usia he uike'ni? Na'e 'iai ha faingamālie ke'ke talanoa mo ha taha he uike'ni? Kuo 'iai ha fa'ahingame'a 'e liliu 'i ho'o mo'ui fekau'aki mo e ngaahi kaveinga mo e hoha'a talu e kamata mai 'a 'etau polokalama'?

Kosipeli 'o e Sāpate hono fā 'o e taimi fakamamahi'

Ke lau 'e ha taha 'o e kulupu' mei he pepa ko eni' pē mei he tohitapu'.

Kosipeli 'a Sione 9:1; 6 – 9; 13 – 17; 34 - 38

Pea 'i he 'ene 'alu ange', na'a ne 'ilo ha tangata na'e kui, 'a ia na'e fanau'i 'oku pehē.

Pea 'i he'ene lea pehē, na'a' ne 'a'anu ki he kekeleke', 'o ne ngaohi 'aki 'a e fāvai ha me'i pelepela, mo' ne pani 'aki 'ene pelepela', 'a e ongo fo'imata', 'o ne folofola kiate ia, Mole pē 'o fufulu 'i he vai ko Sailoame', ('a ia ko hono hiki, Ko e fekaua.) Ko ia na'a ne 'alu 'o fufulu, 'o ne ha'u kuo 'ā.

Ko ia ko hono ngaahi kaunga'api', pea mo e kakai na'e fa'a tokanga mu'a kiate ia', ko e toko taha na'e mo'ui kole pē, na'a nau pehē, 'ikai ko e siana 'eni na'e nofo hē, 'o hanganaki kole? Na'e pehē 'e ha ni'ihi, 'Oku 'ikai, ka 'oku' ne hangē pē ko ia: ka' ka pehē 'e ia, Ko au ia.

Pea nau taki ia ki he kau Fālesi', 'a e tangata na'e kui mu'a'. Pea tā ko e Sāpate 'a e 'aho ne ngaohi ai 'e Sēsū 'a e pelepela', mo' ne faka'ā hono mata'. Ko ia na'e toe fehu'i kiate ia 'e he kau Fālesi' foki, pē na'e fēfē 'ene 'ā hake? Pea'ne pehē kiate kinautolu, na'a'ne 'ai ha pelepela ki hoku poko'i mata' ni, pea' u fufulu, pea' u 'ā. Pea lea ai ha ni'ihi 'o

e kau Fālesi', 'o pehē,
Tala'ehai ko ha tangata ia
mei he 'Otua': he 'oku 'ikai
te'ne tauhi 'a e Sāpate'.
Ka' ka pehē 'e ha nī'ihi,
'O lava fēfē'e ha tangata
'oku angahala ke fai ha
alā mana pehē? Pea na'e
hoko ha mavahe 'iate
kinautolu. Pea nau toe
lea ki he motu'a na'e kui',
Koe hā ha'o poa 'a'au ki he
tangata'na, he'ene faka'a
ho mata? Pea'ne pehē, Ko
e palōfita ia.

Pea nau tali kiate ia, Ko e
koto tupu angahala koe,
pea ko ho'o hanga e 'o ako
mai kiate kinautolu? Pea
nau kapusi ia ki tua'ā. Pea na'e fanongo 'e Sēsū kuo nau kapusi ia ki tua'ā; pea ne kumi
ki ai, 'o ne pehē ange, 'Oku'ke tui ki he Fānautama 'a Tangata? Pea tali 'e he siana', Pea
ko hai ia, 'Eiki, kau tui ki ai? Pea folofola 'a Sēsū, 'E, kuo'ke mamata kiate ia, pea ko la ia
'oku talanoa mo koe'. Pea pehē 'e ia, 'Eiki, 'oku ou tui pē. Pea'ne hū kiate ia.

*Ki'i fakalongongo 'o fakakaukau ki he folofola'. Tuku ke vahevahe 'a e kulupu 'i ha fo'i
lea pē ha kupu 'o e folofola' ne ongo makehe kia kinautolu.*

Toe fanongo ki he folofola' pea toe fakalongongo 'o fakakaukau ki ai.

Vahevahe fakakulupu

'Oku lava nai ke tau sio 'o 'ilo 'a ngaahi me'a 'a e 'Otua 'oku kole mai ke tau fakahoko? 'E
lava fēfē ke tau hoko ko e kongā 'o e ngaahi talanoa 'o e fakamo'ui? Ko e tangata kui' ne
fakahalaia'i 'e hono kaungā'api' koe'uhi' ko hono vaivai'anga'. Ko e tui kia Sēsū 'oku 'iai
'a e mafai ke fakamo'ui ke 'kuihi' 'a e fakafo'ituitui mo e komiuniti kuo māvahevahe'.

Ko e Senitā San Isidro he uhohonga 'o Aruligo, he 'otu motu Solomone' ko e senitā ia
'o e kakai 'oku 'ikai lava 'o fanongo' (Tuli'). Ko e kau faiako mo e kau fakatonu lea' 'oku
nau ngāue mālohi mo loto lelei. Ka neongo ia, ko e fakalalaka e ngāue 'a e fānau'

‘oku tuai koe’uhi’ he ‘oku ‘ikai ha taha he kau ngāue’ ne ako’i ke faiako ki he kakai ‘oku ‘ikai ke nau lava ‘o fanongō’ (tuli). Ko ia ai kuo tokoni ‘a e Caritas Aotearoa ‘o fakafou he kautaha ngāue’ofa ki tu’apule’anga’ ko e Mahitahi ‘oku nau palani ke toe fakamālohi’i ange ‘a e pōto’i ngāue fakafaiako he Senitā ‘aki ha ako tokoni’i ‘e he kau faiako kuo ako’i ‘i he mala’e ko eni mei Nu’usila.

‘Oku faka’amu ‘a e ‘Eiki’ ke tau siofi ‘a e fiema’u vivili ‘a e kakai’ pea tau ngāue ke tokoni ki hono fakahoko ‘enau ‘amanaki’ pea mo e liliu ‘oku nau faka’amua’.

Vahevahe fakakulupu

‘E anga fēfē ‘e tau lava ‘o ‘ilo ‘a e kakai ‘oku nau faingata’a’ia ‘i hotau Sōsaieti?

Ko e hā ‘a e liliu ‘oku ‘ou fiema’u kiate au? Ko e hā ha ngaahi founga ‘e lava ai ‘ehe komiuniti ke’ tau tokoni pe a mo ‘omi ‘a e ‘amanaki’ ki he kau faingata’a’ia?

Tali

Ke tau faka’osi’aki ‘etau pōtalanoa’ mo ‘etau vahevahe’ ha’a tau fokotu’u ha’atau tukupā pē ngāue ke fakahā’aki ‘etau tui’.

Ko e hā ha ngāue te’ u fai ‘e au pē mo e kulupu’ pea ko e ola ia ‘e tau fakalaululoto mo e pōtalanoa he folofola’ he uike’ni?

Ngaahi fakatupu fakakaukau ki he ngāue ke fakahoko

- Fakapapau’l e ngaahi kautaha he komiuniti ‘oku tokoni ki he kakai faingata’a’ia’. Talanoa ki ho’o komiuniti ke mou tokoni.
- Vahevahe ho’o a’usia he folofola’ pea ke’ nau fakatokanga’l ‘a e mahu’inga ‘o e tokoni ki he kakai kehe’.
- Vakai ki ha faingamālie ‘o e ngāue’ofa ‘o fakafou he Mahitahi pē ngaahi kautaha kehe’. Fakatau mei he ngaahi Pisinisi ‘oku nau fakangāue’l e kakai faingata’a’ia’.

Lotu

Sēsū kuo’ ke fakahā Koe ki he tangata kui’. Faka’āaki kimautilu ke mau lava ‘o ‘ilo koe ‘i he’emau mo’ui he ‘aho’ni’.

‘I he ngoue lau ma’ui’ui’ ‘oku’ ne foaki mai ‘a e mālōlō, ‘oku’ ne taki au ki he ngaahi vai fakanonga’.

Tali: ‘Eiki faka’āaki kimautilu kemau sio ki he faka’ofa’ofa ho’o fakatupu’.

Neongo ‘ete ‘alu pē ‘i he tele’a ‘o e mate’ ‘e ‘ikai teu manavahe’ ki ha kovi he ko Koe ‘oku’ ma feohi’.

Tali: ‘Eiki faka’āaki kimautilu ke mau sio ‘o ‘ilo ‘oku’ ke ‘ia kimautilu ‘i he taimi kotoa pē

Kuo’ ke teuteu mai ‘i hoku ‘ao’ ha tēpile ‘o mamata kiai hoku ngaahi fili’;

Tali: ‘Eiki faka’āaki homau loto’ ke mau lava ‘o pole’i ‘a kinautilu kuo tafoki meite Koe’.

Ke toupili mai ma’u ai pē ‘iate kimautilu ‘a e lelei mo e ‘alo’ofa ‘a e ‘Afio’na ‘i he ‘aho kotoa ‘o ‘emau mo’ui’.

Tali: ‘Eiki faka’āaki homau loto’ kemau ‘ilo/fakatokanga’i ho’o ngāue fakamo’ui he māmani’.

KO E KOLE TOKONI KI HE TAIMI FAKAMAMAHI' 'A E KAU 'EPIKOPO 'O NU'USILA': UIKE NIMA'

Ko e tu'ó taha he ta'u 'a e kole tokoni fakapa'anga he taimi fakamamahi' ma'ae Caritas Aotearoa Nu'usila'.

TĀ: MARK MITCHEL

'Oku 'iai 'a e Caritas – kimu'a, lolotonga e faingata'a' pea mo e hili 'a e fakatu'utāmaki'. Ne faingamālie ke fakahoko ha tokoni he taimi vave taha' hili ha fakatu'utāmaki ha feitu'u pē 'i māmani.

'I he 2013 na'e tokoni ai 'a e Caritas ki he ngaahi fakatu'utāmaki fakaenatula hangē ko e taifuni mo e mofuike 'i Filipaini'. Ko e ongo mātu'a ko Rocky mo hono hoa ne mole 'ena me'a kotoa he taifuni ne tō 'i Mindanao. Neongo 'ene faingata'a'ia', na'a'ne fakafofonga' 'a e NASSA (Caritas Filipaini) ke ' ne fakapapau' 'a e kakai' mo tokoni' i e kakai kehe' he'enua fakaakeake . Ne' nau langa e ngaahi 'api 'e 800 ne uesia 'e he matangi taifuni ne tō. Ko e taha pē eni e fakatātā 'o e ngāue 'a e Caritas 'i he ngaahi maumau fakaenatula 'oku hoko fakafokifā' pea mo e fakaakeake 'o e kakai 'oku nau faingata'a'ia'.

KONGA NIMA

SAPATE HONO NIMA 'O E TAIMI FAKAMAMAHI:

'Oku 'ikai fiema'u 'e he 'Otua' ha fale ne langa 'e he tangata', kā 'i he loto tōnunga ki he 'ene folofola', mo 'ene ngaahi palani'. Ko e 'Otua' tokotaha pē 'oku' ne langa fale', kā mei he maka mo'ui 'oku sila'i 'aki e Laumālie'.

Tu'itapu Falakiko: Inaugural homily, 19 Ma'asi 2013

Lotu Kamata

E te Wairua Tapu. Laumālie Mā'oni'oni: 'Oku' ke 'afio ma'u pē he lotolotonga 'o e mate' mo e faka'auha'. Fakatauange ke 'oua na'a siva 'emau 'amanaki'kae lava ha ngāue 'o 'ikai ue'i pē uesia 'e he mamahi' mo e faingata'a'.

Saame 129

Tali: *Ko e kānokato 'o e mēsi' mo e fakahaofi' 'oku 'i he 'Eiki'.*

1. 'Oku ou tangi kiate Koe, 'Eiki, mei he moana loloto'.

'Eiki ē, onгона hoku le'o'!

Taumiā 'Eiki ke'ke tokanga mai

Ki he fakatangi hoku le'o'.

Tali

2. Kapau 'Eiki, te'ke fakatokanga'i 'emau ngaahi hia', ko hai 'e toe mo'ui?

Kā ko Koe 'oku ma'u ai e fakamolemole':

Pea ko e me'a ia 'oku mau 'apasia ai kiate Koe'.

Tali

3. Ko hoku Laumālie' 'oku tatali ki he 'Eiki',

Pea 'oku ou falala ki he 'ene folofola'.

Ko hoku Laumālie' 'oku faka'ānaua ki he 'Eiki',

'o lahi ange he faka'ānaua 'a e tangata le'o'

Ki he mafoa 'a e ata'.

Tuku ki he tangata le'o' ke nofo 'o tatali ki he mafoa e ata',

Kā 'e tatali 'a 'Isileli ki he 'Otua'.

Tali

4. Koe'uhi' he ko e 'Eiki' 'oku 'iai e faimēsi'!

Pea mo e kakato e huhu'i'

Ko e mo'oni e huhu'i 'a 'Isileli'

Mei he kakato 'o 'ene ngaahi hia'.

Tali

Vahevahe fakakulupu

Taki: Ne fēfē 'a e uike ko eni? Na'a'ke lava nai 'o fakahoko ho'o pole 'o e uike kuo maliu atu? Na'a'ke vahevahe mo ha taha ho'o ngaahi faka'amu mei he vahevahe 'o e uike kuo'osi'?

Tuku ange ha taimi lahi ki he vahevahe'.

Kosipeli 'o e Sapate hono nima 'o e taimi fakamamahi'

Ke lau 'e ha taha 'o e kulupu mei he pepa ko eni' pē mei he tohitapu'.

Kosipeli 'a Sione 11:3 – 7; 17; 20 -27; 33 - 45

Ko ia na'e fekau atu ai kiate ia 'e hono ongo tuofefine, he'ena pehē, 'Eiki, ke' ke mea'i ko e siana 'oku ke 'ofa ai 'oku puke. Ka 'i he fanongo ki ai 'a Sēsū na'a' ne pehē, Ko e mahaki ko eni kuo 'ikai hoko mai ke' ne pekia ai, kā ko hono 'uhinga' ko e langilangi 'o e 'Otua', koe'uhi ke fakalangilangi'i ai 'a e 'Alo 'o e 'Otua'.

Pea ko eni na'e 'ofa 'a Sēsū kia Ma'ata, mo hono tokoua', pea mo Lasalosi. Ko ia 'i he'ene fanongo leva 'oku' ne puke', na'a' ne kei nofo pē 'i he potu na'a ne 'i ai, 'o 'aho ua. Kae hili ia, pea' ne pehē ki he'ene kau ako', Tau toe ō ki Siutea.

Pea 'i he hoko ki ai 'a Sēsū, na'a ne 'ilo tā kuo 'aho fā mālō 'ene 'i he fonualoto'. Ko ia ko Ma'ata, 'i he'ene fanongo leva 'oku ha'u 'a Sēsū, na'a' ne fakafetaulaki kiate ia: ka' ka nofo ai pē 'a Mele 'i 'api. Pea lea ai 'a Ma'ata kia Sēsū, 'Eiki, ka ne' ke 'i heni pē ne 'ikai pekia hoku tuonga'ane'. Pea na'a mo ia, ka 'oku ou 'ilo, neongo pē ko e hā ha'o kole 'e fai ki he 'Otua', 'e 'atu pē 'e he 'Otua'. Pea lea ai 'a Sēsū ki ai, 'E toetu'u ho tuonga'ane'. Pea pehē 'e Ma'ata kiate ia, 'Oku ou 'ilo te' ne toetu'u 'i he Toetu'u 'i he 'aho fakamui'.

Pea me'a 'e Sēsū ki ai, 'Ko au pē ko e Toetu'u', pea mo e Mo'ui': ko ia 'oku tui pikitai kiate au', neongo kuo pekia, ka te' ne mo'ui pē: pea 'ilonga 'a ia 'oku mo'ui mo tui pikitai kiate au' 'e 'ikai 'aupito te' ne mate, 'o ta'engata. 'Oku ke tui ki he me'a ko ia, 'o? Pea pehē 'e ia ki ai, 'io, 'Eiki: kuo u tui ko e Misaia koe, ko e 'Alo 'o e 'Otua', ko e Toko Taha ka hoko mai ki mamani'.

Pea 'i he hoko 'a Mele ki he potu na'e 'i ai 'a Sēsū, 'o ne mamata kiate ia, na'a' ne hinga atu ki hono va'e', 'o ne pehē kiate ia, 'Eiki, ka ne' ke 'i heni, pehē ne 'ikai pekia si'oku tuonga'ane'. Pea 'i he me'a 'a Sēsū kiate ia 'oku' ne tangi, mo kinautolu na'e ha'u mo ia, 'a ha'a Siu', 'oku nau tangi', na'a ne 'ita 'i hono laumalie, mo ne fakatekelili, pea ne pehē, Kuo mou telio ia 'i fe? Pea' na pehē ange, 'Eiki, ke' ke me'a mai, 'o me'a ki ai. Na'e tutulu 'a Sēsū. Folofola 'a Sēsū, to'o 'a e maka'. Pea lea kiate ia 'a e tuofefine 'o ia kuo fai, 'a Ma'ata, 'o ne pehē, 'Eiki, kuo namuhāhā; he ko hono 'aho fā mālō eni. Pea me'a 'a Sēsū ki ai, 'ikai na'a' ku tala atu, kapau te' ke tui, te' ke mamata ki he langilangi 'o e 'Otua? Pea nau to'o ai 'a e maka'.

Pea tangaki hake 'e Sēsū hono fofonga', 'o ne pehē, 'Alā Tamai, 'oku ou fakafeta'i atu koe'uhi' na'a' ke ongo'i au. 'Io, kuo u 'ilo pē 'e au 'oku' ke 'ongoi' au ma'u ai pē: ka ko 'eku lea' koe'uhi ko e fu'u kakai 'oku tutu'u' ni, koe'uhi' ke' nau tui ko koe kuo ke fekau mai au'.

Pea hili 'ene folofola pehē, pea' ne kalanga le'o lahi, Lasalosi, tu'u mai kitu'a. Pea hū kitu'a 'a e pekia', kuo ha'i hono ongo va'e mo hono ongo nima 'aki 'a e ngaahi no'o; pea ko hono fofonga 'na'e takai 'aki ha holoholo. Pea folofola 'a Sēsū kiate kinautolu, Vete ia, pea tukuange ke' ne 'alu.

Ko ia ko e tokolahi 'o ha'a Siu', 'io 'a kinautolu kuo ha'u kia Mele', pea mamata ki he me'a kuo fai 'e Sēsū, na'a' nau tui pikitai kiate ia.

Fakalongongo si'i 'o fakakaukau ki he folofola'. Tuku ha taimi ke vahevahe ai 'a e kulupu' 'i ha fo'i lea pē kupu 'o e folofola' ne ongo makehe kia kinautolu.

To e kole ha taha 'o e kulupu' ke lau e folofola' hili ia pea toe fakalongongo si'i 'o fakakaukau ki he folofola'

Fakalaululoto ki he Kosipeli’

‘Oku faingofua ke tau lea ‘Aleluia’ pē ‘Fakafeta’i ki he ‘Otua’ he taimi ‘oku lelei ai e me’a kotoa pē. Ne pau pē ne faingata’a kia Ma’ata ‘ene fehangahangai mo e mate ‘a hono tuonga’ane’ ke fakahāhā ‘ene tui’ - ‘Kuo u a’u eni keu tui ko Kilisitō Koe.’

Neongo ko e tumutumu ‘o e Kosipeli’ ko e toe mo’ui ‘a Lasalosi, ko e kongā lahi ‘o e talanoa’ ko e loto mamahi mo e mamahi he mole ‘a e tuonga’ane mo e kaume’a. Ne ofi ‘aupito ‘a Sēsū ki he ki’i fāmili’, ne kai fakataha mo kinautolu, pea ko hono kaume’a kinautolu. Ne maile pē ‘e ua mei Selusalema honau ‘api pea ko e ‘a’ahi ia ‘a e fāmili’ he taimi lahi.

‘I he lotolotonga ‘o e faingata’a/tu’utāmaki’ ‘o ‘ikai ko ha afā pē mofuike, ‘oku faingata’a ke tau tui ki ha toetu’u pē ‘i he lotolotonga ‘o e ‘Otua’. Hangē ko Malia mo Mā’ata, tau pehē “Kapau na’a’ke ‘i heni he ‘ikai mate hoku tuonga’ane’,” pē “Anga fēfē hono faka’atā ‘e he ‘Otua’ ke hoko ia? ‘Oku fakamanatu mai ‘e he Kosipeli’ ‘oku ‘ikai ha toetu’u ia ta’e ‘iai ha mamahi, ‘oku ‘ikai ha langilangi ‘e ma’u ta’e ‘iai ha mamahi.

Ko e kakai kuo nau a’usia ‘ae matangi fakailifia ko Bopha ‘i Filipaini he 2012 ne nau feinga ke nau lava ‘o matatali ‘a e mole ‘a e mo’ui ‘e 1800 fakataha mo e mole honau ngaahi ‘api’. Ko e tokoni ‘a e ngaahi kautaha kehekehe hangē ko e Caritas ‘i he ngaahi tūkunga pehē’ni ke toe langa hake mo’ui ‘a e kakai’. ‘Oku toe tokoni foki ki he kakai’ ke nau tui ‘oku malava pē ke toe kamata fo’ou e mo’ui’ hili e faingata’a’.

Ne toe makehe ange foki ‘a e si’i kakai ne’ nau kei mo’ui hili hono ma’u hake kinautolu mei he ngaahi fale ne holo’ pehē ki he hūngalu’ ne’ nau toe lava pē ‘o ma’u e tui ki he ‘Otua’ mo e ‘amanaki lelei hili e taimi faingata’a ko eni’. Ne’ tau mamahi mo faingata’a’ia fakataha ka ne’ nau fakamanatu mai kia kitautolu ke tau falala ki he mo’ui fo’ou hili e faka’auha’ mo e mate’.

Vahevahe fakakulupu

Ko e hā e maka pē ngaahi me’a ‘oku’ ne fakafe’ātungia’i kitautolu mei he’etau lava ‘o sio ki he fiema’u ‘a e kakai kehē? ‘E lava fēfē ke tau tokoni’i e kakai faingata’a’ia lolotonga ‘enau faingata’a’ia mo ‘enau fakaakeake mei he faingata’a? Ko e hā e ngaahi fakatu’utāmaki ‘oku fiema’u ke tau lava ke tau tokoni’i ai e kakai kehe’.

Tali

Tau faka’osi ‘e tau pōtalanoa mo e vahevahe’ ‘aki ha’atau tukupā ke tau fakahā’aki ‘e tau tui’ ha’atau ngāue ke fakahoko.

Ko e hā ha me’a ‘e taha ‘e lava ke u fakahoko ‘e au fakafo’ituitui pē fakataha mo e kulupu’, ko e ola ia ‘o ‘etau fakalaulauloto mo e talanoa ‘i he folofola’ he uike’ ni?

Ngaahi fakakaukau ki he ngāue ke fai’

- Fekumi ki ha polokalama ‘oku ngāue tokoni ki ha mole ‘o ha mo’ui pē ha mole mo ha liliu ‘i he mo’ui’.
- Vakai’l ho’o Palōkia ki ha va’a ngāue ki he lotomamahi, mole mo’ui pē mei mate’. Kapau ‘oku hala pea fakakau hano fokotu’u ha va’a ngāue pehē he Palōkia’.
- Lotu ma’a kinautolu ‘oku’ke ‘ilo ‘oku nau mamahi mo faingata’a’ia’ pea kole ‘a e tokoni ‘a e Laumālie’ ke’ ne fakahoko e ngāue’.
- Fekumi ki he ngaahi me’a ne toki hoko fakatu’upake ‘l Nu’usila’ni pe ‘l tu’apule’anga – pea ko e hā ‘e me’a ne fakahoko ke tokoni’l ‘aki ‘a kinautolu ne faingata’a’ia mo fiema’u ke fakaakeake’.

Lotu Tuku

E Hehu Karaiti, ‘l he lolotonga ‘o e fakaevaha pē fakatu’utāmaki’, ko e ngaahi mana ‘o e mo’ui’ ‘oku’ ne ‘omi e ‘amanaki lelei’. Ko e me’a mana hono toe fakamo’ui ‘e Sēsū ‘a hono kaume’a ko Lasalosi’. ‘Oku’ne fakahā mai kia kinautolu ‘a e mālohi ‘ene tui’ - ‘a e tui ne tau vahevahe mo Mā’ata mo Malia’. ‘Eiki, lolotonga e taimi ‘o e ‘ahi’ahi fanongo ki homau le’o’. Ko homau laumālie’oku falala ki ho’o folofola’. Tokoni’l kinautolu ke mau lalaka fakataha mo kinautolu ‘oku faingata’a’ia’ he taimi ‘e nau ngaahi fiema’u vivili’ ke toe langa hake ‘enau mo’ui’. ‘Ameni.

TĀ: ADRIAN HEKE

Faka'atā 'a e 'Amanaki' he
tapa kehekehe 'o e mo'ui

KONGA ONO'

SAPATE 'O E PALEMA: Ko e Mamahi 'o Kilisitō

'I he 'aho' ni foki, 'I he lotolotonga 'o e fakapo'uli', 'oku mau fiema'u ke sio ki he maama 'o e 'amanaki lelei' pea mau hoko ko e kau tangata mo e kau fefine 'oku mau 'omi 'a e 'amanaki lelei' ki he kakai'. Ke malu'i e fakatupu', malu'i e tokotaha kotoa pē 'aki e manava'ofa mo e 'ofa, ke 'atā mai e 'ata 'o e 'amanaki;...

Tu'itapu Falakiko: Inaugural homily, 'Aho 19 Ma'asi 2013

Lotu Kamata

E te Atua, ko Koe 'a e 'Otua' 'oku' ke 'omi 'a e mo'ui' mei he mate'. 'I he lotolotonga 'o e fakapo'uli' kuo ke fakaava 'a e 'ata 'o e 'amanaki lelei ki he māmani'. 'I he'etau lotu', mo 'etau ngaahi kalusefai 'e tau ngaahi fiema'u fakafo'ituitui' pea mo 'etau foaki', tokoni'i kimautilu ke mau hoko ko e kakai 'oku mau 'omi 'a e 'amanaki lelei ki he kakai'.

SAAME 21

Tali: 'E hoku 'Otua, e hoku 'Otua, ko e hā kuo' ke li'aki ai au?

1. Ko e took taha kotoa pē 'oku'ne fakatokanga'i au, 'oku'ne manuki'i au. 'Oku nau kape'i au mo kalokalo honau 'ulu'. 'Oku'ne falala ki he 'Otua', tuku ke'ne fakahaofi ia: tuku ke'ne fakatau'atāina'i ia, kapau ko hono kaume'a eni.

Tali

2. Ko e fanga kulī tokolahi 'oku nau 'Ākilotoa au. Ko ha kau fakalielia 'oku nau lamasia au. 'Oku nau halu ha ngaahi luo 'i hoku nima' mo hoku va'e'. Pea kuo' u lava pē 'o lau hoku ngaahi hui'.

Tali

3. Ko hoku kofu' kuo nau vahevahe 'e kinautilu. Pea nau talotalo ki hoku pulupulu'. 'Oiaue 'Eiki! Vakai na'a'ke tukunoa'I au, Ko hoku mālohi', fakavavevave mai 'o tokonia au!

Tali

4. Teu tala ho huafa' ki hoku kāinga'

Mo vikia Koe he ngaahi feitu'u 'oku nau fakataha ki ai'.

Ko kimoutolu 'oku manavahē ki he 'Eiki' mou vikia la; koe fānau kotoa 'a Sēkope' mou tuku kiate la e langilangi', mou 'apasia kiate la, fānau 'a 'Isileli'.

Tali

Kosipeli 'o e Sapate hono ono 'o e taimi fakamamahi'

Ko e Pāsio hotau 'Eiki ko Kilisito', 'a e 'oku lau he 'aho Sāpate 'o e Palema', 'i he Kosipeli 'a Mātiu vahe 27. Ko e talanoa nounou ne to'oki he polokalama ko eni kā 'oku 'atā pē ke' ke ngāue'aki 'a e Pāsio kakato' mei he Tohitapu'.

Kosipeli 'a Mātiu, Vahe 27:50 – 66

Pea toe kalanga 'a Sēsū 'o le'ō lahi, 'o ne tukuange hono Laumālie'.

Pea tā ko e tatau 'o e Fale Tapu na'e mahaeua mei 'olunga ki lalo; pea na'e ngalulululu 'a e fonua', pea mafahifahi 'a e ngaahi makatu'u; pea matangaki 'a e ngaahi fonualoto'; pea na'e fokotu'u 'a e 'anga'anga 'o e kakai mā'oni'oni ni'ihi na'e mohe ai, pea nau ha'u mei he ngaahi fonualoto' hili 'ene toetu'u, 'o nau 'alu ki he Kolo Tapu', 'o nau hā ki ha ni'ihi.

Pea ko e Senitulio, mo kinautolu na'e kau mo ia 'i he lama 'o Sēsū,

'I he'enau vakai ki he mofuike, mo e ngaahi me'a kehekehe na'e hoko', na'a nau ilifia 'aupito; 'o nau pehē, Tā na'a'ne mo'oni pē;ko e 'Alo ia 'o e 'Otua'.

Pea na'e nofo 'i he potu ko ia' ha kau fefine, 'o nau mamata mai mei he mama'o'; ko e fa'ahinga ia na'e muimui kia Sēsū' mei Kaleli ke tauhi kiate la: ko honau ni'ihi 'a Mele mei Makitala', mo Mele ko e fa'e 'a Semisi mo Sione', pea mo e fa'e 'a e ongo foha 'o Sēpeti'.

Pea 'i he'ene efiafi hifo', na'e 'alu ange

ha tangata koloa'ia mei 'Alematea; ko hono hingoá ko Siosefa, pea ko e tokotaha foki ia na'e ako 'ia Sēsū; pea 'alu 'a e matāpule'ni kia Pailato, 'o kole 'a e sino 'o Sēsū: pea toki fekau 'e Pailato ke 'ange ia. Pea to'o 'e Siosefa 'a e 'anga'anga 'o ne teu 'aki ia ha tupenu mahu'inga mo ma'a; 'o ne telio ia 'i hono fonualoto fo'ou 'o'ona', 'aia ne fakateka ha fu'u maka 'o songo 'aki 'a e fonualoto', 'o ne toki 'alu: ka' ka nofo pē ai 'a Mele mei Makitalá mo Mele 'e taha', 'o fehangahangai mo e fa'itoka'.

Pea ko e 'aho 'e taha', 'a ia ko e 'aho na'e hoko mo e Tokonaki, na'e fakataha 'a e hou'eiki taula'eiki mo e kau Fālesi' kia Pailato, 'o nau pehē, 'Eiki, 'oku mau manatu na'e lau 'ehe siana kākā ko ena' 'i he'ene kei mo'ui, 'o pehē, Hili 'a e 'aho 'e tolu pea' u toetu'u. Ko ia ke' ke fekau ke malu'i 'a e fonualoto', 'o a'u ki hono tolu 'o e 'aho', na'a 'iloange 'e ōmi 'ene kau ako', 'o nau kaiha'asi ia, 'o nau tala ki he kakai' kuo'ne toetu'u mei he mate'; pea 'e 'ange'ange 'a e hē mu'a 'i he hē kimui'ni'.

Pea pehē 'e Pailato kiate kinautolu:

'Ma'u pē ha kau le'o: mou ō pē 'o fai homou tūkuingata hono malu'i' he 'oku mou 'ilo'i pē me'a ke fai'. Pea nau 'alu 'o malu'i 'a e fonualoto 'aki ha kau le'o; kae'uma'ā; na'a nau sila'i 'a e maka'.

Fakalongolongo si'i mo fakakaukau ki he folofola'. Fakaafe'i e kulupu' ke nau vahevahe ha fo'i lea pē kupu 'o e folofola' ne ongo makehe kiate kinautolu.

Fakalaululoto ki he kosipeli'

Ki he tokolahī, Ko e pekia 'a Sēsū mo hono tuku ki he fonualoto'ne toki ongo he 'osi', kā ko e kakai fefine ne tali he fonualoto' - na'e 'ikai. Na'a' nau nofo fehangahangai mo e fa'itoka' 'i he 'amanaki lelei. Hange' ko e kau taki 'oku nau ongo'i 'oku 'ikai ko e ngata'anga – 'I hono 'omi ha tangata le'o ki hono fa'itoka', 'oku nau manavahe' ki he ngaahi nunu'a 'o e pekia 'a Sēsū'.

Kimu'a he pekia 'a Sēsū, na'e 'iai pē 'a e faka'ilonga he folofola 'o e Pāsio' 'o fekau'aki mo ha me'a mama'o atu mei he pekia'. Ko e kotoa 'e tau teuteu mo 'etau polokalama ko eni' 'oku' ne tataki mai kinautolu 'o tau tatali mo e loto 'amanaki lelei.

Vahevahe fakakulupu

o e hā 'a e 'ata 'o e 'amanaki lelei 'oku tau 'amanaki ki ai? Anga fēfē ha'a tau faka'ai'ai 'a e kakai' ke'nau ma'u 'a e 'amanaki lelei? Ko e hā e founda te' tau fakahoko 'aki e ngāue ko eni?

Tali

Ke faka'osi'aki 'etau pōtalanoa' mo 'e tau vahevahe' he efiafi'ni ha'a tau ngāue ke fakahoko 'o fakatefito he'etau polokalama ki he uike hoko mai' fakafo'ituitui pē fakakulupu, ko e ola ia 'o e pōtalanoa mo e vahevahe kuo fakahoko' he fa'ahi ta'u fakamamahi 'o e ta'u' ni'?

Lekooti ho'o ngaahi ngaahi tukupā ke fakahoko'.

Lotu

E 'Otua, 'i he lotolotonga 'o e taimi 'o e fakapo'uli', 'omi mu'a kia kimautilu ho'o maama'. 'E tokoni eni kia kimautilu ke' mau ngāue ke faka hāhā 'aki 'a e 'amanaki lelei ki he kakai kehe'. Malu'i mu'a kimautilu mo e kakai kotoa pē. Tuku kimautilu ke hā 'a e 'Afio' na 'i he'emaui mo'ui' ke fakahāhā atu 'oku 'iai pē 'a e 'amanaki lelei he mo'ui'. 'Ameni

Faka'atā 'a e 'Amanaki' he tapa kehekehe 'o e mo'ui Ū tonu ki te pae o te tūmanako

'Oku kole mai 'a Tu'itapu Falakiko ke ope atu 'a e ngāue 'a e Siasi' ki he kakai kotoa pē 'o 'ikai ngata pē he kakai 'o e Siasi' 'a hono fakamafola 'o e ongoongo lelei mo hoko ko e ngaahi maama faka'ilonga 'o e 'amanaki lelei.

- Ko e hā te'ū fakahoko' pē ke tau fakahoko ke hokohoko atu 'etau hoko ko e fakatupu 'o e 'amanaki lelei' ki he kakai?

FOOMU TOKONI KE FAKALELEI'I E NGĀUE'

POLOKALAMA TAIMI FAKAMAMAHI 'A
E CARITAS 'O E 2014

Fiefia 'a e caritas ke 'iai ha'o lau pē ko e hā ho'o lau ki he polokalama' mo hono ngāue'aki'. Ko e hā e ngaahi kongana'e 'aonga kiate koe mo ha me'a 'oku' ke sio 'e lava ke fakalelei'i. Ko ho'o ngaahi tali' 'e tokoni ke mau sio ki he 'aonga fakalūkufua 'o e polokalama'ni mo hano fakalelei'i ki he kaha'u'.

Hingoa: _____

Palōkia/Kulupu/Komiuniti: _____

Taimi mo e 'Aho 'oku fakataha ai ho'o kulupu': _____

Ko e hā e ngaahi lelei tefito 'o e polokalama kiate Koe?

Ko e hā ha me'a ke fakalelei'i?

Ko e hā ha ngāue he kulupu' lolotonga ho'omou ngāue he taimi fakamamahi' ne tokoni kia koe ke liliu ai 'a ho'o tō'onga mo'ui?

Specific sections of the programme:

	Tokoni lahi ‘aupito	Tokoni lahi	Fe’unga pē	‘Ikai ‘aonga	‘Ikai tokoni
Fakahinohino ki hono ngāue‘aki ‘o e polokalama’					
Founga Lotu ‘a e Lection divina ‘a e vahevahe he folofola’					
Ngaahi Lotu’					
Ngaahi fehu’i ke tataki ‘aki e vahevahe’					
Gospel reflection					
Ngaahi fakatātā ‘o e ngāue ‘a e Caritas					
Ko ‘eku tali mo ‘eku fokotu’u fakakaukau ki he ngāue ke fakahoko’					

Hoko atu ho’o tali’:

Kātaki ‘o fakafoki:

Caritas Aotearoa New Zealand, PO Box 12-193, Wellington 6144

Fax: 04-499-2519 caritas@caritas.org.nz

'He became poor
so that by His poverty
you might become rich.'

2 Cor 8:9

Theme for Pope Francis Lenten Message 2014

Addressing the causes of poverty
Advocating against injustice
Responding to disaster